

Oponentský posudok k habilitačnému konaniu

Žiadateľka o habilitačné konanie: **Norbert Vrabec, Mgr., PhD.**

Názov habilitačnej práce: **Paradigmatické prístupy a súčasné trendy vo výskume mediálnej gramotnosti**

Oponent/ka: **Eva Fandelová, doc., PhDr., PhD., FF UKF v Nitre, Katedra masmediálnej komunikácie a reklamy, Drážovská cesta 4, Nitra.**

efandelova@ukf.sk

---

1 Všeobecná charakteristika

POSUDZUJE HABILITAČNÁ KOMISIA

2 Hodnotenie publikačnej, vedecko-výskumnej a pedagogickej činnosti žiadateľ/a/ky o habilitačné konanie

POSUDZUJE HABILITAČNÁ KOMISIA

3 Celkové hodnotenie habilitačnej práce podľa ustanovení všeobecne záväzných predpisov a požiadaviek

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE:

A) Aktuálnosť zvolenej témy:

Problematika mediálnej výchovy je pertraktovaná v odborných kruhoch od obdobia nástupu masových médií, uvedené jej neuberá na aktuálnosti, ale práve naopak. Význam mediálnej výchovy pod vplyvom zmien na mediálnom trhu resp. v mediálnom prostredí rastie, socializačná stopa sa vo výskumných analýzach ukazuje ako významná a to najmä v súvislosti s ovplyvňovaním životného štýlu, foriem správania a prežívania, ako aj hodnotovej orientácie, obzvlášť mladej generácie. Autor pristupuje k téme z aspektu súčasných empirických výskumných šetrení a podáva analýzu sústredenú na mediálnu gramotnosť so zameraním a charakteristikou významných faktorov jej účinnosti.

B) Cieľ a štruktúra práce:

Cieľom predkladanej habilitačnej práce je zhrnúť a analyzovať metodológiu zahraničných výskumných projektov s afinitou k mediálnej gramotnosti (s. 6). Naznačenému postupu podriaďuje autor štruktúru svojej práce, pričom vychádza zo základných vysvetľujúcich aspektov až po špecifické, úzko orientované témy vo vzťahu k sledovanej problematike. Dielo je rozložené do šiestich (6) kapitol, ktoré kopírujú autorov analytický pohľad. Jednotlivé kapitoly sú radené podľa tém s výpovednou hodnotou k mediálnej gramotnosti, prvá (1) kapitola má za úlohu objasniť základný pojem paradigmy v teréne mediálnej gramotnosti, opiera sa o rôzne paradigmatické prístupy, pričom

autor ich charakterizuje, popisuje, bez toho aby zaujal vlastné kriticko - hodnotiace hľadisko s ohľadom na perspektívu výskumu, druhá (2) kapitola je viac technologická, charakterizuje a opiera sa prevažne o kvantitatívne analýzy a dáta, popisuje mediálne výskumy z aspektu rôznych prístupov, podobne ďalšia (3) kapitola ktorá rozpracováva problematiku používania médií, pričom v popredí je narábanie s nimi či už na strane tvorcov, alebo konzumentov, ďalšie kapitoly charakterizujú iný aspekt výskumu, viac orientovaný na jedinca – konzumenta a to vo štvrtej (4) kapitole za preferencie vývinového aspektu a v piatej (5) autor sleduje výchovno vzdelávací uhol pohľadu. Posledná, šiesta (6) kapitola, obsahovo najbohatšia, naplňa stanovený cieľ práce a na základe analýzy empirických výskumov realizovaných v zahraničí naznačuje cestu k pochopeniu mediálnej reality a najmä k aplikácii metód, postupov i výsledkov mediálnej gramotnosti v našich podmienkach. V závere autor prináša inšpiratívne odporúčania pre výskumné aktivity dotýkajúce sa sledovanej témy.

Celkovo je dielo konzistentným spracovaním rôznych výskumných mediálnych prístupov, adekvátne štrukturovaným spôsobom ukazuje jednotlivé podľa autora významovo podstatné oblasti empirických analýz, systematicky rozpracováva relevantné témy a oblasti aby vyťažil pre výskumnú prax v našich podmienkach to čo je v súčasnosti užitočné, aktuálne, uplatniteľné a podnetné. V súvislosti s uvedeným sú inšpiratívne analýzy detského diváka, jeho preferencie a špecifiká, ako aj problematika vymedzenia a možností merania mediálnej gramotnosti prostredníctvom významných indikátorov.

Treba poznamenať, že miestami ale nie je jasné či ide prevažne o teoretické spracovanie, alebo v popredí je analýza rôznych empirických výskumov, previazanosť pohľadov nie je zreteľná a ich prelínanie preťažuje text a robí ho miestami ťažko čitateľný i zrozumiteľný. Nie je jasné o čo autorovi šlo, čo preferuje a na čo doporučuje sa vo výskumoch zamerať. Vyplýva to z toho, že prevažne postupuje deskriptívne, analyticky, absentuje interpretatívny pohľad, autorský osobný výber, preferencie a vklad. Posolstvu diela ba pomohlo keby boli uvedené autorove výskumné štúdie a porovnané so zahraničnými. Osobne ma prekvapila absencia výskumných štúdií zameraných na jedinca – motiváciu, percepciu, jednotlivé etapy komunikačného procesu, postoje a hodnotový rozmer, ktoré sa významným spôsobom podieľajú na tom ako mediálne pôsobenie individuum spracuje. Odsunúť uvedenú problematiku bádania do teritória humanitných vied ukazuje, ako sa zbytočne jednotlivé vedné oblasti diferencujú a ako si znemožňujú ťažiť z pozitívnych výskumných efektov bezprostredne súvisiacich s problematikou ktorá je pre rôzne vedné disciplíny spoločná – médiá, mediálna výchova, mediálna gramotnosť, účinky, kompetencie ai.

C) Metódy spracovania

Habilitačná práca je spracovaná prevažne deskriptívne a analyticky, absentuje komparatívne a kriticko hodnotiace hľadisko. Deskripcia je detailná, analýza je prehľadná a obsažná, spracované dáta majú výpovednú hodnotu k cieľom habilitačnej práce a výsledky získané takýmto spracovaním sú upotrebitel'né vo výskumnej praxi. Citlivo a s ohľadom na ich aplikovateľnosť sú uvádzané výsledky

zahraničných výskumov, nie je prítomná nekritická fabula, ale rezervovanosť a snaha o zasadenie dát do špecifik domácej proveniencie.

Treba ale uviesť i prítomné preťaženie textu tabuľkami a prebratými textami, ktoré sú síce výrazne v texte odlišené, ale kvôli prehľadnosti by bolo optimálne keby boli umiestnené do prílohy. V texte sa vyskytujú chyby a preklepy (s. 8. 47, 50, 185 ai.), čo miestami spôsobuje jeho nezrozumiteľnosť. Jednotlivé kapitoly sú rozsahom nevyvážené a nie je evidentný dôvod tejto skutočnosti. Vyskytujú sa informácie zo sekundárnych zdrojov, prevažuje viac technologické zameranie ako sociálne resp. sociálne psychologické (viď motivácia s. 30, tvorivosť s. 96). Metódy získavania empirických dát ktoré sa z rôznych dôvodov v texte uvádzajú resp. odporúčajú, sú prevažne také ktoré nesú v sebe možnosť systematických chýb a obchádzajú sa dnes preferované metódy ako napr.: psychosémantické, projektívne, semiprojektívne, Q metodológia a iné. Celkovo má z uvedených dôvodov posudzovaná habilitačná práca prevažne eklektický charakter.

D) K výsledkom habilitačnej práce a prínosu pre ďalší rozvoj

Výsledky habilitačnej práce sú podrobne uvedené v samostatnej časti diela na s. 203, časť VII. Závery a odporúčania pre výskum mediálnej gramotnosti. Závery sú premysleným spôsobom spracované, bohaté na nápady a konštruktívne odporúčania, miera naplnenia cieľa práce je slušná. Celkovo sa ale závery týkajú všeobecnej roviny, nie sú štrukturované, ani hierarchizované, uvádzané sú skutočnosti ktoré sú všeobecne platné a nie sú zvýraznené jedinečné aspekty spracovanej problematiky. Z uvedeného dôvodu by ma zaujímal autorov názor na to, ktoré z uvádzaných prínosov svojho diela považuje za špecifické resp. jedinečné.

Samotný záver posudzovanej habilitačnej práce by si zaslúžil koncepcnejšie, rozsiahlejšie a súhrnnejšie spracovanie najmä z toho dôvodu, aby sa na zvýraznili všetky užitočné a prínosné informácie ktoré boli získané. Preferuje sa konštatačný charakter, ktorý neumožnil autorovi bilancovať prínosy, resp. ich zhodnotiť, ale skôr zostať v rovine deskripcie. Mnohé v texte výrazne rezonujúce koncepty nie sú v závere pripomenuté a tým stráca dielo na presvedčivosti a účinnosti.

4 Záverečné hodnotenie

Komplexne habilitačnú prácu posudzujem pozitívne, je prínosom do mediálneho prostredia na Slovensku, uceleným a systematickým spôsobom sleduje možnosti empirického skúmania, podmienky a konkrétne metodologické nástroje realizácie výskumov užitočné pre výskumnú prax u nás. Dôležité a inšpiratívne posolstvo prináša snaha o scelenie, integráciu zahraničných konceptov s domácim výskumom čo sa vlastne deje neustále ale v posudzovanom diele je to pomerne uceleným spôsobom zachytené.

Záver

Na základe vyššie uvedených údajov **odporúčam** - aby po úspešnom habilitačnom konaní bol podaný návrh na udelenie vedecko – pedagogického titulu

d o c e n t

v odbore 3.2.3 masmediálne štúdiá